

альний, ініціативний характер, викликаний необхідністю освоєння і впровадження сучасних методів, технологій і матеріалів. Лікар має можливість формувати власну індивідуальну освітню траєкторію. Натепер маємо широкий вибір навчальних центрів, тренінгів, майстер-класів, конференцій, семінарів, виставок, де є можливість засвоєння знань, умінь, їх удосконалення. Зарахування на такі види тематичного удосконалення визначається критеріями знань і вмінь залежно від досвіду лікаря:

1 рівень – мати уявлення про матеріали і технології (інтерни);

2 рівень – знати матеріали і вміти застосовувати їх за показаннями;

3 рівень – знати матеріали, вміти працювати з ними і творчо реалізувати їхні можливості;

4 рівень – володіти новими науково-практичними даними про матеріали і технології, демонструвати їх лікарям, читати лекції, організовувати семінари, конкурси.

За участь у освітніх заходах (семінарах, тренінгах, конференціях тощо) лікарю видається сертифікат і нараховуються бали безперервного професійного розвитку. Такі види навчання враховуються при оформленні на пердестатейні цикли і в професійній характеристиці лікаря.

Отже, сучасні лікарі-стоматологи мають широкі можливості доступу до безперервного професійного розвитку.

Список використаної літератури

1. Впровадження он-лайн майстер-класів у післядипломну освіту лікарів-стоматологів / Скрипников П.М., Скрипнікова Т.П., А.В.Марченко [та ін.] // Впровадження нових технологій кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних, фармацевтичних, навчальних закладах України III-IV рівнів акредитації : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. – Тернопіль, 2012. – С.501-502.
2. Значення післядипломної освіти у формуванні професійної майстерності лікаря-стоматолога / [Скрипник І.М., Скрипников П.М., Павленко Л.Г., Хміль Т.А.] // Проблеми інтеграції української медичної освіти у світовий освітній простір : матеріали Всеукр. навч.-метод. конф. – Тернопіль, 2009. – С.287-289.
3. Скрипников П.М. Організація навчання лікарів-інтернів за фахом «Стоматологія» на базах стажування: навчальний посібник для лікарів-інтернів та базових керівників / Скрипников П.М., Марченко А.В., Хміль Т.А. – Полтава, 2014. – 38 с.
4. Упровадження тематичного циклу „Інформаційні технології в стоматології” в післядипломну освіту лікарів-стоматологів / [Скрипников П.М., Скрипнікова Т.П., Хміль Т.А., Бутович М.І.] // Сучасні технології навчання у підготовці медичних кадрів : матеріали навч.-метод. конф. – Полтава, 2008. – С. 144-146.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-ПСИХІАТРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ НА КАФЕДРІ ПСИХІАТРІЇ, НАРКОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Скрипніков А.М., Животовська Л.В., Боднар Л.А.

Українська медична стоматологічна академія

Висвітлено окремі аспекти підготовки лікарів-інтернів на кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології в умовах реформування сучасної вищої освіти і системи охорони здоров'я. Охарактеризовано форми навчально-виховного процесу, що застосовуються для аналізу проблеми стигматизації психічно хворих, та окреслені провідні шляхи її розв'язання.

Ключові слова: навчання, лікар-інтерн, психіатрична допомога, реформування, стигматизація.

The article describes some aspects of the training of interns at the department of psychiatry, narcology and medical psychology in the context of reforming modern higher education and health care system. The authors describe the forms of the educational process that are used to analyze the problem of stigmatization of mentally ill patients and to determine the main ways to solve it.

Keywords: training, doctor-intern, psychiatric help, reforming, stigmatization.

Система охорони здоров'я України нині перебуває на етапі побудови нової моделі, наближеної до європейських стандартів. Цей процес обов'язково потребує зміни парадигми вищої медичної освіти. Реформування в системі охорони здоров'я висуває високі вимоги до формування спеціалістів нового типу, які мусять не тільки досконало володіти спеціальністю, а й мати навички комунікабельності, ділового спілкування, вміти адаптуватися до нових змін, розбиратись у питаннях страхування, економіки і юриспруденції.

Сутність сучасної системи психіатричної допомоги полягає в новій ідеології, спрямованій на дестигматизацію й інтеграцію цієї допомоги в первинну медико-санітарну ланку; новій методології, яка передбачає використання біо-психосоціальної моделі з акцентом на психосоціальній терапії та реабілітації, а також розширенні низки профілактичних заходів і забезпеченні відповідно підготовленого кадрового потенціалу – мультидисциплінарною командою (сімейний лікар, психіатр (дитячий психіатр, нарколог), психолог (психотерапевт), медична сестра, соціальний працівник/робітник).

Найважливіше завдання кафедри психіатрії, наркології та медичної психології – підготувати лікаря-психіатра з урахуванням усіх особливостей реформування і вищої медичної освіти, і системи охорони здоров'я, в тому числі реформування психіатричної допомоги.

На кафедрі відбувається післядипломна підготовка лікарів-інтернів із фаху «Психіатрія». Провідна мета цієї підготовки – остаточне формування лікаря-професіонала. Це означає не тільки опанування лікарями-інтернами основних професійних знань і навичок з обраного фаху, а й формування в них деонтологічного підходу і гуманного ставлення до пацієнтів психіатричної клініки, а також нових принципів ставлення до хворих з урахуванням необхідних реформувальних, що відбуваються в психіатрії [4, с. 140].

На лекціях і практичних заняттях викладачі кафедри постійно наголошують на тому, що у своїй повсякденній

роботі з психічно хворими лікарі-психіатри мусять насамперед якомога ширше орієнтуватися на потреби і раціональні бажання пацієнтів для того, щоб максимально їх задовольнити.

Особливу увагу звертаємо на необхідність обговорення з пацієнтом і членами його родини плану й очікуваних результатів лікування, дотримуючись принципу належної лікарської практики з отриманням письмової інформованої згоди хворого і його родичів щодо будь-яких медичних втручань. Викладачі вказують майбутнім психіатрам на необхідність обговорення з психічно хворими та їхніми родичами особливостей психічної хвороби, не створюючи з цього таємниці.

На заняттях із лікарями-інтернами наголошуємо на неприпустимості застосування жорстких обмежень для психічно хворих, які перебувають у стаціонарі (звісно ж, з урахуванням їхнього психічного стану і протоколу лікування), що дозволяє максимальною мірою проявлятися особистій індивідуальності пацієнта навіть на стаціонарному етапі лікування. Викладачі пояснюють, що спілкування майбутнього лікаря з пацієнтами не має обмежуватися тільки призначенням лікування. Лікар має брати активну участь у житті пацієнтів, в організації їхнього дозвілля, підтримувати з ними емоційно-особистісні зв'язки, тим самим сприяючи формуванню партнерських відносин і з самим пацієнтом, і з членами його родини.

Майбутніх лікарів-психіатрів навчаємо загальних принципів надання психіатричної допомоги. Основний із них – це доступність, яка передбачає можливість отримання медичної допомоги пацієнтами з розладами психіки і поведінки, починаючи з первинної ланки. Не менш важливим принципом є безперервність – не тільки постійний доступ до медичної допомоги, а й належний рівень соціальної, професійної адаптації, розв'язання психологічних проблем пацієнтів, які цього потребують. Наступний принцип – ефективність: допомога, що надається хворим із розладами психіки, має базуватися на доказовій медицині. В умовах реформування психіатричної служби важливо акцентувати на активній реабілітації пацієнтів із психічними порушеннями після лікування із залученням допомоги близьких – сім'ї, опікунів, друзів у процесі реабілітації, соціальної й професійної адаптації пацієнтів. Також вагомий у психіатрії принцип профілактики – проведення роз'яснювальних і навчальних занять у навчальних закладах, на підприємствах, за можливості – усунення і запобігання факторам ризику [2, с. 5].

Крім цього, на нашій кафедрі в навчально-виховному процесі майбутніх лікарів-психіатрів приділяється належна увага проблемі стигматизації психічно хворих, оскільки вона актуальна в усьому світі та в Україні.

Науковці стверджують, що більшість людей сприймають психічно хворих як повноцінних членів суспільства, але в цілому схильні уникати ближчих взаємин, працювати чи жити з ними. Крім того, доведений факт наявності стигматизації і серед самих лікарів. За даними дослідження, проведеного в Сполученому Королівстві (1996 р.), встановлено, «що лікарі стигматизують хворих із психічними розладами навіть більше за суспільство». Це підтвердили дослідники Національного інституту психічного здоров'я, які наголосили, що особливу увагу слід звернути на стигматизацію пацієнтів під час лікування в психотерапевта [1, с. 161].

Тому в підготовці лікарів-психіатрів наші зусилля також спрямовані на аналіз проблеми стигматизації та шляхи її розв'язання. З цією метою в рамках навчально-виховного процесу на кафедрі налагоджена взаємодія «інтерн-викладач» та «інтерн-інтерн» у різних форматах: наукова дискусія, «мозковий штурм», «круглий стіл», рольові ігри. Під час такого інтерактивного спілкування лікарі розповідають про особливості надання психіатричної допомоги і ставлення до пацієнтів із психічними розладами з власного досвіду. Обговорюється проблема того, що низька обізнаність щодо психічного здоров'я в суспільстві призводить не тільки до стигматизації, а і до несвоечасного звернення по професійну допомогу.

Натепер розроблено і впроваджено багато способів подолання стигматизації психічно хворих людей:

1. Повне інформування населення щодо проблеми психічних розладів і неприпустимості неналежного ставлення до психічно хворих людей: публікації в мас-медіа, громадські заходи, марафони; тематичні книги, написані доступною мовою.

2. Якісні комунікації між пацієнтами про успішне подолання хвороби. Важливо залучати знаменитих людей, готових поділитися своїм досвідом і підбадьорити власним прикладом: «Життя на діагнозі не закінчується», «Якість життя у твоїх руках» тощо.

3. Створення спеціальних організацій, які допомагають займатися профілактикою психічних розладів у навчальних, робочих та інших установах. [3].

Усі відомі способи подолання стигматизації активно обговорюємо з майбутніми лікарями-психіатрами й аналізуємо можливість їх впровадження в нашій державі.

Отже, на кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології проводиться належна підготовка лікарів-інтернів психіатрів, яка відповідає сучасним вимогам вищої медичної школи і концепціям реформування психіатрії в Україні.

Список використаної літератури

1. Клименко В.І. Проблема стигматизації та самостигматизації при організації психіатричної допомоги (огляд літератури) / В.І. Клименко, Ю.В. Анісімова // Україна. Здоров'я нації. – 2012. – № 1(21). – С. 160–163.
2. Лашкул З.В. Аналіз нормативно-правової бази, що регламентує роботу психіатричної служби України / З.В. Лашкул, І.Г. Бібик // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2017. – № 2(72). – С. 4–7.
3. Проблема стигматизации в психиатрии [Электронный ресурс] / Т.Н. Кишка // Медицинская психология. — Режим доступа к журн.: https://www.b17.ru/article/stigmatization_is_a_problem_of_psychiatr/
4. Сучасні аспекти виховного процесу у вищих навчальних закладах України: матеріали міжрегіон. наук.-практ. конф. (Львів, 26-27 жовт. 2000р.) / Головне управління охорони здоров'я Львівської обласної державної адміністрації, Управління освіти Львівської обласної державної адміністрації. – Львівський державний медичний університет ім. Данила Галицького, 2000. – 157 с.